

Punto de vista

El centenari d'una compositora

JESÚS
Hugueta*

El 23 de març de l'any 1918; la Filharmònica de Castelló interpretava al Teatre Principal un repertori wagnerià. El fundador de l'orquestra, el senyor **Josep Salvador i Ferrer**, va eixir corrents de la sala: estava a punt de nàixer la seua primera filla. A la nounada li posaren de nom **Matilde**.

A la casa pairal de **Matilde** les manifestacions culturals i especialment les musicals hi eren presents per tots els racons. Pares afeccionats a la música, la tia **Josefina** pianista, tot predisposava a que tant **Matilde** com la seua germana **Josefina** es dedicarien professionalment a la composició i interpretació musical. **Matilde** es casaria amb un altre compositor, **Vicent Asencio**, que era el director de la Filharmònica anys després de la seua creació.

Abans dels vint anys ja composava **Matilde** cançons. Amb a penes vint-i-cinc estrenà una òpera cabdal de la cultura castellanenca, *La filla del Rei Barbut*, que propicià la primera manifestació operística de creació valenciana des de molts anys enre. La producció de temàtica castellanenca en **Matilde** és extensa i rellevant, de *La Marxa de la Ciutat al Betlem de la Pigà* passant per desenes de cançons, himnes, cantates, nadales, cançons de bres...

Castelló era un referent vital per a **Matilde**. Quan vivia a València, tots els matins el primer que feia era veure des del finestral del seu elevat pis la silueta del Bartolò, i quan la boira o núvols no li ho permetien, asseguda davant del teclat, interpretava la *Marxa* o l'*Alleluia* del *Betlem* o qualsevol de les composicions que havia

creat per la seua ciutat. No debades fou la primera dona en rebre el títol de Filla Predilecta de Castelló.

Fou Medalla d'Or de la Universitat de València, de la Jaume I de Castelló, va rebre tots els premis institucionals o privats imaginables, com el del Mèrit Cultural de la Generalitat Valenciana, però la seua major satisfacció estava lligada al seu origen, al seu Castelló nadiu i a les senyes d'identitat que eixa procedència li havia transmès.

La llengua, per exemple. A pesar de ser una compositora de prestigi internacional (les seues obres corals s'interpretaven i s'interpreten per tot arreu del món, fins i tot va compondre per al ballet de **Antonio** i per a diverses poetes llatinoamericanes) se sentia vinculada especialment a aquelles versos que estaven escrits en valencià. **Bernat Artola, Miquel Peris, Joan Fuster, Xavier Casp, Jesús Hugueta, Rafael Caria, Manuel Rozalen...** foren alguns dels poetes que va musicar.

I quan una altra vessant artística començà a interessar-li, també Castelló va ser destinatari de la seua producció. Va iniciar-se en la pintura sobre vidre, amb unes formulacions quasi naïf. Representacions d'esdeveniments religiosos, agraris

Matilde Salvador era poble, dona, identitat cultural, tot conjuntat per una esplèndida obra musical. Ara la recordem per l'exemple de dona i el seu exemple vital

o costumistes de la terra foren el gros de la seua temàtica. *La barca del Macareno, els Sants de la Pedra, la Mare de Déu del Lledó, Sant Blai...* serien alguns dels títols que posaria als seus quadres.

Però sobre tot l'obra musical. Fou la primera dona que estrenà una òpera al Teatre del Liceu de Barcelona: **Vinatea**, considerada la partitura operística valenciana probablement més transcendent de tot el segle XX. La valentia del morellà que s'oposà als capricis il·legals d'una reina castellana propicià una òpera que esdevingué referent cultural d'una època. El llibret de **Xavier Casp**, la direcció artística de **José Mª Morera**, els decorats de **Ximo Michavila**, la direcció musical de **Gerardo Pérez Busquier** conformen el conjunt de creadors del país més important concebible. I tot, cal dir-ho, perquè **Matilde Salvador** era capaç, per personalitat i per obra artística, de reunir el millor al seu voltant, i perquè l'admiració de tots aquells que la van conèixer era absoluta.

Quan les Dones Progressistes Valencianes li concedeixen el premi Sor Isabel de Villena sabien que li l'atorguen a una destacada artista però sobre tot a un l'exemple de dona que va saber anar contracorrent en moments en els que les dones estaven considerades com simple complement dels homes. També **Matilde** fou una pionera en protagonitzar com dona un paper i actituds singulars.

Matilde era poble, dona, identitat cultural, tot conjuntat per una esplèndida obra musical. Ara, en complir-se els cent anys del seu naixement, no solament la recordem per una obra important i de gran envergadura, sinó també per l'exemple de dona que dignificà el seu origen amb la música i el seu exemple vital. ≡

*Secretari Executiu del Consell Valencià de Cultura